

OPAS VESIHUOLTOTOIMINTOJEN YHDISTÄMISIIN

RAMBOLL

HANKKEEN TAUSTAA

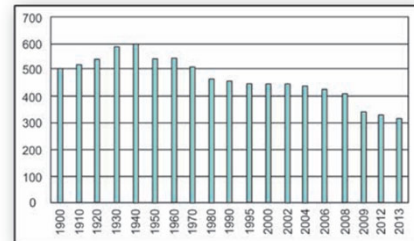
- Laissa on määritelty kunnalle vesihuollon järjestämis- ja kehittämisvastuu. Ei ole kuitenkaan määritelty millaisella organisaatiolla vesihuoltoa hoidetaan.
 - asemakaava-alueilla liikelaitokset, taseyksiköt ja vesihuoltoyhtiöt
 - haja-asutusalueella pääosin yksityisomisteiset vesiosuuskunnat
- Vesihuoltolaitosten yhdistymisen taustalla voi olla useita syitä ja usein syyt voivat olla enemmän poliittisia kuin vesihuoltolähtöisiä
- Erilaisia yhdistymistyypppejä:
 - kuntaliitokset
 - ylikunnalliset vesihuoltoyhtiöt
 - monialayhtiöt
 - osuuskuntien yhdistymiset
- Kokemuksia jo toteutuneista yhdistymisistä on Suomessa useita
 - kokemukset on tarpeen kerätä yhteen palvelemaan tulevia yhdistymisiä!

RAMBOLL

TOTEUTUNEITA YHDISTYMISIÄ SUOMESSA

- Kuntaliitoksia tapahtuu Suomessa lähes vuosittain ja niiden yhteydessä myös vesihuoltolaitoksia yhdistetään. Vesihuoltolaitosten kannalta merkittäviä kuntaliitoksia ovat olleet mm.

- Oulu (2009, 2013, 6 kuntaa)
- Salo (2009, 10 kuntaa)
- Kouvola (2009, 6 kuntaa)
- Hämeenlinna (2009, 6 kuntaa)
- Kuopio (vuosina 2005-2017, 5 kuntaa)

- Vesihuoltolaitosten yhdistymisiä on tapahtunut myös vapaaehtoisina ylikunnallisina hankkeina. Yleinen suuntaus näyttää olevan yhä suurempiin laitospaketeihin.
- Suurimpia ylikunnallisia vesihuoltoyhtiöitä maassamme ovat Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (2001) ja Kymen Vesi Oy (2007)

RAMBOLL

- Viime vuosina on muutamissa kunnissa myös vesilaitostoiminta yhdistetty energiayhtiöön. Suurimpia monialayhtiöitä ovat mm.

- Jyväskylän Energia Oy
- Seinäjoen Energia Oy
- Lappeenrannan Energia Oy
- Napapiirin Energia ja Vesi Oy
- Kemin Energia ja Vesi Oy
- Kuusamon energia- ja vesiosuuskunta

Yhdistyvien laitosten koosta tai organisaatiomuodosta riippumatta yhdistämisissä esiin nousevat haasteet ovat pitkälti hyvin samankaltaisia

- monialayhtiöhankkeista lisähaasteita

RAMBOLL

TYÖRYHMÄ & TIEDONKERUU

- Vesilaitosyhdistyksen kehittämisrahaston hanke 2017-2018
- Ohjausryhmä:
 - Tapani Eskola, pj
 - Timo Heinonen, Tampereen Keskuspuhdistamo Oy
 - Jouni Lähdemäki, Oulun Vesi
 - Osmo Seppälä, VVY
 - Mika Rontu, VVY
- Konsulttina Anni Orkoneva, Ramboll
- Taustamateriaalia jo toteutuneista vesilaitosyhdistymisistä ja lisäksi haastateltu keskeisiä laitosjohtajia Suomessa

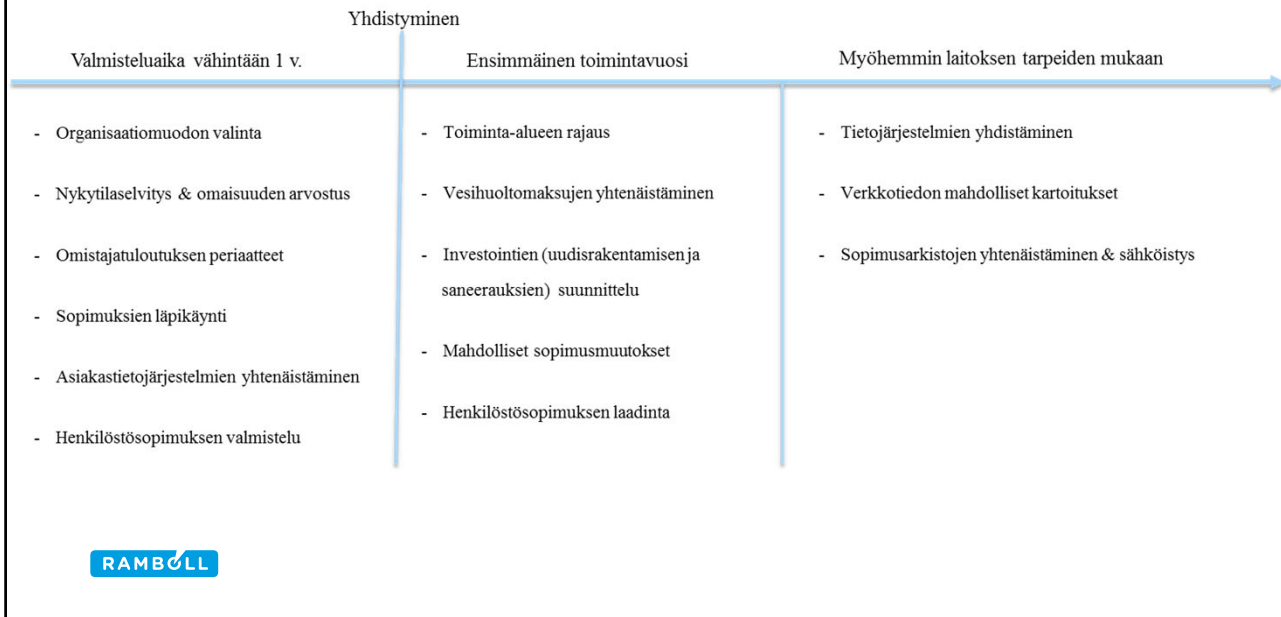

OPPAAN RAKENNE

- **Osio 1 – Johdanto**
 - Mitä hyötyjä yhdistymisestä on nähtävissä
 - Uuden laitoksen organisaatiomuoto
 - Vesihuolto-organisaatioiden yhdistäminen
- **Osio 2 – Uuden laitoksen valmistelu ja toteutus**
 - Omistajan näkökulma yhdistymiseen
 - Omaisuuden arvostaminen
 - Vesihuoltomaksut
 - Sopimukset
 - Investointipolitiikka
 - Tietojärjestelmät ja automaatio
 - Henkilöstö

YHDISTYMISEN AIKAJANA

UUDEN LAITOKSEN PERUSTAMINEN – VALMISTELU

- Uutta vesihuoltolaitosta perustettaessa laitoksen toimintamalleja voidaan kehittää vastaamaan paremmin tulevaisuuden haasteita
 - samalla on mahdollista saavuttaa myös merkittäviä taloudellisia hyötyjä
- Yhdistymisprosessin suunnittelu on tärkeää hoitaa avoimesti ja kaikkia osapuolia kohden reilusti
- Tärkeää on, että yhdistyvien laitosten vastuhenkilöt saadaan mukaan valmistelutyöhön varhaisessa vaiheessa
- Valmistelu-aikaa on tarpeen varata riittävästi
 - yhdistymiskokemusten perusteella vähintään vuosi

OMISTAJAN NÄKÖKULMA YHDISTYMISEEN

- Uudessa laitoksessa toiminnan suuntaviivat tulisi luoda vesihuollon päämääriä, ei kuntapoliittisia päämääriä edistäen
- Uusi laitos esittää itselleen toiminta-alueen
 - suosituksena yhtenäinen toiminta-alue ja yhdenmukaiset toiminta-alueen määräytymisperusteet
 - kunta/kunnat kuitenkin hyväksyvät toiminta-alueen
- Omistajatuloutuksen osalta huomioitava, että vesihuollon maksuihin saa lain mukaan sisältyä kohtuullinen tuotto (VHL 18 §)!

RAMBOLL

LAITOSOMAISUUDEN ARVOSTAMINEN JA YHDISTÄMINEN

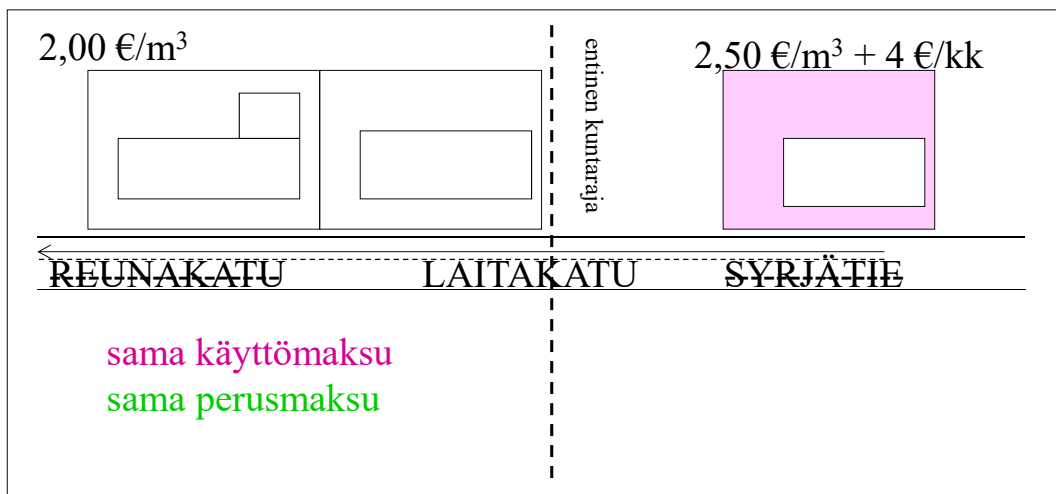
- omaisuuden arvon määrittäminen voidaan tehdä nykyisen kirjanpitoarvon, nykykäyttöarvon tai tuottoarvon perusteella. Kukin laitos arvotetaan samalla periaatteella.
- Aloittavan laitoksen organisaatiomuoto on yleisimmin joko kunnallinen liikelaitos tai yhtiö
 - yhtiön kohdalla huomioitava tarkemmin mahdolliset veroseuraamukset
- Yhtiöittämisessä laitosisomaisuuden arvostaminen ehdottoman tärkeää
 - omaisuuden arvostamisen periaatteet vaihtelevat
- Kuntaliitoksissa vesihuolto-omaisuudet yhdistetty kirjanpitoarvoistaan
- Yhtiöittäminen toteutettu yleisimmin liiketoimintakaupalla
- Vesi-energiayhdistymisissä energiayhtiö on toiminut sulautumisessa vastaanottavana

RAMBOLL

VESIHUOLTOMAKSUT

- Yhdistymisen valmisteluvaiheessa on selvítettävä laitoksilla käytössä olleet maksut, niiden määräytymisperusteet ja niitä säätelevät päätökset
- Uudessa organisaatiossa vanhat kuntarajat eivät voi enää toimia maksujen määräytymisperusteena
- sopimusehtojen muutoksista tiedotettava asiakasta kuukasi etukäteen, yleisten toimitusehtojen muutoksista kolme kuukautta ennen
- Maksut on yhdenmukaistettava mahdollisimman nopeasti
 - Käytännössä usein ensimmäisen toimintavuoden aikana

RAMBOLL

RAMBOLL

INVESTOINTIPOLITIIKKA

- Uuden laitoksen investointitarpeet tulisi suunnitella vesihuoltolähtöisesti vanhat kuntarajat unohtaen
- Investoinnit tulisi kyetä kattamaan vesihuoltomaksujen kautta kerättävillä tuloilla
- Kuntakohtaista investointien seuranta ei tulisi harjoittaa
- Erityisesti pienten vesihuoltolaitosten haasteena voi olla suureksi kasvanut saneerausvelan määrä, joka yhdistymisen myötä siirtyy uudelle vesihuoltotoimijalle
- Kunnan kanssa on sovittava vastuut ja tehtäväjako

RAMBOLL

TIETOJÄRJESTELMÄT

- Suurimman työpanoksen yhdistymisvalmistelussa vaativat erilaiset tietojärjestelmät
 - työläs prosessi, johon on varattava riittävästi aikaa ja resursseja
- Kriittisin yhdistettävä järjestelmä on asiakastieto- ja laskutusjärjestelmä
 - uuden laitoksen vesilaskutus saatava toimimaan katkottomasti
- Muiden järjestelmien, esimerkiksi verkkotieto- ja automaatiojärjestelmien, yhtenäistäminen voi tapahtua hitaammin laitoksen tarpeiden mukaisesti

RAMBOLL

SOPIMUKSET

- Kuntaliitoksessa liittyvien vesihuoltolaitosten vanhat sopimukset siirtyvät sellaisenaan uudelle liikelaitokselle
- Yhtiöittämisessä vanhat sopimukset on tarkasteltava erikseen ja selvitettävä niiden siirtokelpoisuus
- Usein vanhojen sopimusten kanssa on esiintynyt jälkikäteen yllätyksiä
- Erilaisia sopimuksia on paljon ja osasta ei välttämättä ole laadittu kirjallista dokumenttia
- Läpikäytäviä sopimustyyppejä ovat mm.
 - liittymis- ja käyttösopimukset (liittämiskohdan määrittely)
 - teollisuusvesisopimukset
 - erilaiset ulkoistetut palvelu- ja huoltosopimukset
 - yhteistyösopimukset kuntien ja vesiosuuskuntien kanssa
 - mahdolliset suulliset sopimukset.

RAMBOLL

HENKILÖSTÖ

- Tärkein voimavara uudelle vesihuoltolaitokselle! Hyvinvoinnista huolehdittava!
- Yhdistyminen voi herättää suurtakin vastarintaa ja toimenkuvien muutoksilta ei voi välttyä
 - avoin viestintä yhdistymisen syistä ja aikataulusta tärkeää!
- Henkilöstösopimus tarpeen laatia niin kuntaliitoksessa kuin yhtiöittämisessäkin
 - henkilöstön työsuhdeturva
 - noudatettava työehtosopimus
 - eläke- ja lomaoikeus
 - henkilöstön muistaminen
 - työterveyshuolto
 - mahdollinen virkistysrahasto
- Mahdollisia palkkauseroja pyrittävä tasaamaan

RAMBOLL

LOPUKSI

- Huolehtikaa erityisesti näistä:
 - Ajoissa liikkeelle
 - Kaikkien kuntien vesilaitosasiatuntemus kehiin
 - Pitäkää avainhenkilöt rivissä
 - Luottamushenkilöiden tahto toimintamuodolle
 - Asiakkaiden tyytyväisyys ja tasapuolisuus
 - Omistajan tahdon toteutuminen
 - Kassavirran hallinta
 - Henkilöstön tyytyväisyys!

RAMBOLL

LISÄTIETOJA:

ANNI.ORKONEVA@RAMBOLL.FI

KIITOS!

Jouni Lähdemäki
Oulun Vesi

RAMBOLL